

**Randi Ulberg, Hanne Sofie Johnsen Dahl,
Svein Amlo, Phelix Blayvas, Per Høglend**
Oslo

Psykodynamisk kartlegging av ungdom og voksne ved hjelp av semi- strukturert intervju og funksjonsskalaer

Få redskaper finnes for å kartlegge og evaluere dynamisk endring i forbindelse med psykodynamisk terapi. Psykodynamiske funksjonsskalaer (PFS) er revidert og oversatt til norsk. Basert på et psykodynamisk intervju er skalaene egnet for kartlegging av dynamisk fingering hos ungdom og voksne. I denne artikkelen presenteres en revidert versjon av PFS som er oversatt fra engelsk til norsk. En guide for det semistrukturerte intervjuet er også inkludert.

Diagnostiske intervjuer og spørreskjemaer blir ofte brukt ved undersøkelser av ungdommer som henvises til barne- og ungdomspsykiatrien. Ungdomstiden er en utviklingsmessig overgangsfase både når det gjelder neurokognitiv fungering, identitetsutvikling og kroppslig forandring. Disse prosessene gjør psykometrisk måling av mental helse ekstra utfordrende. Mange skalaer er konstruert for voksne pasienter og fokuserer på symptomer knyttet til diagnose. Enkelte terapimodaliteter som til eksempel Kognitiv atferdsterapi/Kognitiv Beteende terapi (KAT/KBT) har som målsetning å fjerne eller dempe symptomtrykk. Da er grad av symptomer

et godt mål på tilstanden som skal behandles og på hvorvidt terapien har effekt. Psykodynamiske terapiformer (PDT) har som målsetning å blant annet øke relasjonell kompetanse, affektiv toleranse og gi mening til symptomer og egen sårbarhet. Ideen er at terapeutisk arbeid på disse områdene, redusere symptomer. Symptomene som sådan er imidlertid ikke hovedfokus for behandlingen. En implikasjon av dette er at symptom mål alene ikke gir et godt tilstandsbilde for å planlegge behandling og heller ikke gir et godt bilde effekten av terapi.

Psykodynamiske funksjonsskalaer (PFS) (Appendix 1) er et psykometrisk måleredskap utviklet

som hjelp til å gi et tilstandsbilde og vurdere endringer av relasjonell og intrapsykisk fungering under og etter psykodynamisk terapi. PFS fokuserer altså ikke på symptomer, men på relasjonelle, emosjonelle og innsiktsorienterte aspekter og på hvordan pasientene håndterer, påvirker og løser problemer.

PFS består av seks underskalaer hvorav tre er interpersonlige skalaer: 1. Familieforhold, 2. Vennskapsforhold og 3. Kjærlighetsforhold /Seksuelle forhold. De tre andre er intrapersonlige skalaer: 4. Toleranse for følelser, 5. Innsikt og 6. Problemløsende evne og kapasitet for tilpasning. Skalaene skåres fra 0–100, der 100 angir en modenhet som er få forunt, og 0 angir svært dårlig funksjon, hver tier-enhet er beskrevet i skalaen. For å angi riktig tall finner en frem til rett tier-enhet (eks. 50–60), så leses teksten under (40–50) og over (60–70) for å kunne angi om rett verdi ligger i nedre eller øvre del av tier-enheten. Det å studere hver skala kan gi både den erfarne terapeut og nybegynnerstudenten et spesifikt fokus på hva det er vi vurderer når vi for eksempel skal evaluere egnethet for dynamisk terapi eller kartlegge dynamisk sårbarhet og ressurser.

Høglend og hans forskningsgruppe (Høglend og kolleger, 2000), utviklet PFS på engelsk og testet måleredskapet for validitet og reliabilitet i møte med voksne pasienter (Bøgwald og kolleger, 2004). Skalaen skåres med bakgrunn i informasjon som er innhentet gjennom et psykodynamisk intervju (Malan, 1976 og Sifneos, 1992). PFS er brukt i en norsk studie som har fått mye oppmerksomhet. Studien undersøkte på effekt av overføringsarbeid i psykodynamisk psykoterapi for voksne (FEST-studien; Høglend og kolleger, 2006). Nylig er PFS også benyttet i en studie på effekten overføringsarbeid i psykodynamisk psykoterapi for ungdom (FEST-IT; Ulberg og kolleger, 2011). Også i denne studien har PFS vist gode interrater-resultater (Ness og kolleger, 2018). I tillegg er PFS tatt i bruk utover det rent psykodynamisk terapeutiske feltet. I en pågående norsk studie hvor pasientene enten får psykodynamisk og kognitiv adferdsterapi (Mechanisms of Change in Psychotherapy, MOP) skåres pasientene med PFS både før, etter og ett år etter behandling.

Den engelske versjonen er noe preget av ord og begreper som ikke lenger er i almen bruk i psykodynamisk klinisk praksis. Siden PFS nå benyttes

ikke bare i tilknytning til psykodynamisk psykoterapi for voksne, men også ved annen terapiform og dessuten i forbindelse med terapi for ungdom, var det et behov for å språklig revidere måleredskapet. Det var også behov for å oversette PFS til norsk og dermed gjøre skalaene mer tilgjengelige for klinikere og forskningsinteresserte i hele Skandinavia. I tråd med den økte bruken av instrumentet hvor også ikke psykodynamisk utdannede intervjuere/terapeuter administrerer intervju og skårer, var det behov for å utvikle en manual/intervjuguide. Hensikten med denne studien var derfor å oversette PFS fra engelsk og revidere språket til mer beskrivende og teorinøytrale begreper. Dessuten var det et mål å utvikle en manual til støtte for intervjuer under det psykodynamiske intervjuet.

Metode

To av dem som deltok i utviklingen av PFS (Per Høglend og Svein Amlø), to som har brukt redskapet i forskning både på voksne og ungdom (Randi Ulberg og Hanne-Sofie Johnsen Dahl) og en uavhengig skårer som har brukt skalaen til å skåre ungdom (Phelix Blayvas) deltok i oversettelsesarbeidet.

Først oversatte SA og PB til norsk, deretter gikk PH, RU, H-SJD gjennom og kom med individuelle innspill før SA og RU gikk gjennom innspill og drøftet sammen. Til slutt gikk igjen PH, SA og H-SJD igjen gjennom utkastet før RU til slutt inkorporerte innspillene.

Med bakgrunn i skalaens formuleringer, ble det utarbeidet en intervjuguide/manual for psykodynamisk intervju.

Resultat

PFS er revidert og oversatt til norsk. Se Appendix 1. Manual for semistrukturert intervju for skåring av Psykodynamiske funksjonsskalaer (PFS) er utarbeidet. Se Appendix 2.

Diskusjon og bruk av PFS

Ettersom oversettelsen innebar en språklig revisjon og to som var sentrale i utviklingen av PFS på

engelsk deltok i oversettelsen, ble det vurdert at intensjonen med formuleringer i den engelske versjonen er ivaretatt. Vi anser at denne oversatte versjonen av PFS har gjort skalaene mer tilgjengelig for et skandinavisk publikum, kanskje særlig fordi den engelske versjonen innehar flere teoretisk ladede begreper. Teoretiske begreper som «internaliserte objektreasjoner» er fortsatt del av PFS noe som innebærer at kliniker må ha en viss kjennskap til psykodynamisk teori for å nyttiggjøre seg skalaene.

Studiene på reliabilitet og validitet angir at det er relativt høy enighet mellom ulike evaluatorene om hvor hovedvanskene til pasienten befinner seg målt ved PFS. PFS synes derfor å være egnet for å evaluere effekt av psykodynamisk psykoterapi både for voksne og ungdommer. Dette synes altså også å gjelde for ungdommer på tross av den utviklingsmessige overgangsfasen de befinner seg i. På sikt vil vi få vite om det også gjelder i andre former for psykoterapi. PFS synes å kunne brukes både for å gi et godt klinisk bilde for å utvikle behandlingsplaner og som et viktig redskap for å måle en type endring som mer symptomfokuserede måleredskaper ikke fanger opp.

PFS kan brukes både klinisk og i forskningsøyemed. I MOP-studien, brukes PFS. Alle intervjuerne er imidlertid ikke trent i psykodynamisk psykoterapi. De har fått noe opplæring i sentrale begreper som brukes i intervjuguiden og i PFS. Dette peker i retning av at det er mulig å bruke instrumentet utover skårere som har lang dynamisk trening og opplæring, men også for studenter og andre under psykoterapiopplæring. Ved å publisere den norske versjonen av PFS og den nyutviklede intervjuguiden til det Skandinaviske psykoterapimiljøet håper vi at andre også kan dra nytte av dette måleredskapet. PFS kan hjelpe til å fokusere blikket på seks psykodynamiske kjerneområder for å vurdere pasientens dynamiske fungering og modenhet samt å utvikle en god kasusformulering som underletter det videre arbeide med å legge en behandlingsplan. PFS kan tydeliggjøre effekten av behandlingen. Bruk av PFS kan også gjøre den psykodynamiske vurderingen enklere å formidle både til pasient og til klinikere med en annen forståelsesbakgrunn.

Referanser

Bøgwald, KP., Dahlbender, RW. Procedures for

testing some aspects of the content validity of the psychodynamic functioning Scales and the Global Assessment of Functioning Scale. *Psychotherapy Research*. 2004;14(4):453-68. doi:10.1093/ptr/kph038.

Høglend, P., Bøgwald, KP., Amlo, S., Heyerdahl, O., Sørbye, O., Marble, A. et al. Assessment of change in dynamic psychotherapy. *The Journal of psychotherapy practice and research*. 2000;9(4):190-9.

Malan, D. (1976) *The frontier of brief psychotherapy*. New York: Plenum Press.

Ness, E., Dahl, HSJ., Tallberg, P., Amlo, S., Høglend, P., Thorén A., ... & Ulberg, R. (2018). Assessment of dynamic change in psychotherapy with adolescents. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 12(1), 39.

Sifneos, PE. (1992) *Short-term anxiety-provoking psychotherapy: A treatment manual*. New York: Plenum Press.

Ulberg, R., Hersoug, AG., & Høglend, P. (2012). Treatment of adolescents with depression: the effect of transference interventions in a randomized controlled study of dynamic psychotherapy. *Trials*, 13(1), 159.

Bilagor

Appendix 1: Manual for semistrukturert intervju for skåring av Psykodynamiske funksjonsskalaer (PFS)

Appendix 2: Skåring av Psykodynamiske funksjonsskalaer (PFS)

Randi Ulberg

randi.ulberg@medisin.uio.no

Hanne Sofie Johnsen Dahl

h.s.j.dahl@medisin.uio.no

Svein Amlo

amlo@hotmail.no

Phelix Blayvas

shmirsky@hotmail.com

Per Høglend

p.a.hoglend@medisin.uio.no